

Jan Kollman, Diplomová práce: *Osobní identita a paměť: Lockova teorie osobní identity a její kritická interpretace v analytické filosofii*

Posudek vedoucího práce Jamese Hilla

Předkládaná práce se zabývá teorií osoby, která vychází z Lockova *Eseje* a která tvrdí, že kontinuita vědomí je základem osobní identity a paměť jejím kritériem. Autor sleduje tuto teorii nejen v její původní podobě u Locka, ale i v jejím kritickém přijetí v osmnáctém století u Thomase Reida a Josepha Butlera a ve dvacátém století u analytických filosofů Gricea, Quintona, Perryho a Shoemakera. Navzdory poměrně širokému spektru myslitelů, jimiž se zabývá, je práce vnitřně jednotná tím, že nám autor poskytuje historický přehled hlavních reflexí na Lockovo pojetí osoby i na jeho metodu (včetně myšlenkových experimentů).

První část, zabývající se Lockem samotným, je pečlivou a pronikavou interpretací klíčové 27. kapitoly druhé knihy *Eseje*. Autor vnímá základní filosofické předpoklady tvořící pozadí Lockova stanoviska. Dobře chápe například Lockův přístup k vědomí, který nepovažuje reflexi vědomí za „specifickou schopnost“ či „vnitřní smysl“. Právem píše (proti interpretaci Perryho), že vědomí je „konstitutivním prvkem aktu myšlení vůbec“ (s. 11). Autor také dobře poukazuje na problematické stránky paměti jako kritéria osobní identity a přesvědčivě píše o případech amnézie a paramnézie. Kollman rovněž dokazuje, jak může hledisko první osoby být v konfliktu s hlediskem třetí osoby, a tím Lockovu analýzu komplikovat (s. 19).

V druhé části Kollman dobře postihuje klasické argumenty proti Lockovi ze strany Reida a Butlera. Reidova kritika se týká transitivity pojmu identity, kterou Lockovo pojetí osoby neumožňuje. Butlerova kritika tvrdí, že Lockova teorie se dopouští *petitio principii*: Musíme totiž už předpokládat osobní identitu, abychom mohli vůbec mluvit o vzpomínání si. Autor uvádí zajímavou myšlenku, že Butlerovo vlastní stanovisko, které považuje osobu za jednoduchou entitu, nevyklučuje materiální pojetí já (s. 32).

Třetí část se zabývá pokusy o opravu a modifikaci Lockovy teorie v posledním půlstoletí. Obzvláště přínosná je autorova kritika Griceovy teorie, jednak protože pojem „úplného dočasného stavu“ je přetížen nejasnostmi, a jednak proto, že i když Grice umí vyřešit problém transitivity, nakonec propadne Butlerovu *petitio principii*. Zde mimo jiné vidíme, jak Kollman obratně využívá svou předchozí analýzu argumentů jiných autorů.

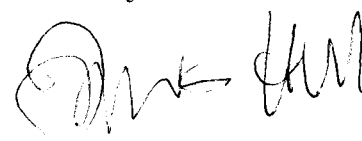
Autor v závěru uvádí dvě kritiky přístupu k osobní identitě v anglosaské tradici. První zpochybňuje předpoklad určitého dualismu mezi mentální a tělesnou sférou; druhá pokazuje na údajnou neurčitost a neúčinnost myšlenkových experimentů.

Měl bych dvě připomínky. Za prvé, autor zřejmě předpokládá, že bychom mohli uvažovat o osobě nezávisle na etice, teologii a právu (s. 81). Nejsm si tím jistý. Osoba koneckonců je etickým pojmem (a tím i základem

práva), protože je trvajícím subjektem, který jedná a je zodpovědný za své jednání. Také teologie je implikována alespoň v tom nejužším smyslu, že pojetí osoby má nutně dopad na možnost posmrtného života. Druhá připomínka se týká autorových pochybností o metodě myšlenkových experimentů, které by mohl při obhajobě upřesnit. Není mi totiž jasné, proč „ten, kdo chce o těchto případech uvažovat, musí tyto případy vidět“. Co máme dělat, když fakticky *nemůžeme* tyto případy aktuálně vidět? Nic?

Celkově je práce velmi kvalitní. Představuje důkladnou a pozornou analýzu Lockovy teorie. Autor zná a dobře používá rozsáhlou literaturu v angličtině. Velmi dobře postihuje linii filosofické debaty u různých autorů. Dokazuje i schopnost ohodnotit filosofickou teorii z mnoha různých hledisek.

Jednoznačně navrhuji práci k přijetí a doporučuji známku *výborně*.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'James Hill', written in a cursive style.

James Hill PhD